

บทคัดย่อ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ซึ่งทำหน้าที่ในการให้บริการการแพทย์แผนไทย มีผู้มารับบริการส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ มีอายุเฉลี่ย 67 ปี และส่วนใหญ่มารักษาด้วยอาการปวดหลังมากที่สุด รองลงมา คือ ปวดขา อัมพฤกษ์ อัมพาต และปวดแขน และผู้ป่วยเหล่านี้ มักช่วยเหลือตนเองไม่ได้ จำเป็นต้องมีผู้ดูแลให้ความช่วยเหลือ

การมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาผู้ป่วยจากผู้ดูแลในครอบครัวจะช่วยส่งเสริมการบำบัดรักษาทางแพทย์แผนไทย ของกรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกให้มีประสิทธิภาพดีขึ้น อย่างไรก็ตามจากการศึกษาของ เพ็ญแข ชีวะะพันธ์ (2545); Jiraporn (1999) พบว่า หากคุณภาพชีวิตของผู้ดูแลกลุ่มนี้ไม่ดี ไม่เพียงแต่มีผลกระทบต่อเขาโดยตรง แต่จะมีผลต่อประสิทธิภาพในการดูแลผู้สูงอายุด้วย แต่ที่ผ่านมา กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยฯ ยังไม่มีโครงการใดๆที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้ดูแลผู้ป่วยที่มารับบริการที่กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยฯ ทั้งๆที่พบว่าคุณภาพชีวิตของผู้ดูแลมีผลต่อประสิทธิภาพในการดูแลผู้ป่วย

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงได้จัดทำข้อเสนอโครงการนี้ขึ้น เพื่อทำการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้ดูแลผู้ป่วยสูงอายุที่มารับบริการที่กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยฯ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมประสิทธิภาพการดูแลรักษาผู้ป่วยสูงอายุที่มารับบริการที่กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยฯ

จุดมุ่งหมายโครงการ

โครงการนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้ดูแลผู้ป่วยที่มารับบริการที่กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข

กลยุทธ์

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับปัญหาคุณภาพชีวิตของผู้ดูแลผู้ป่วยจำนวนมากทำให้สามารถกำหนดกลยุทธ์การส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้ดูแลผู้ป่วยสูงอายุ 3 ด้าน ดังนี้

1. การส่งเสริมความรู้และทักษะการดูแลผู้ป่วย เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านร่างกายและจิตใจ
2. การส่งเสริมสุขภาพ ทั้งทางร่างกายและจิตใจของผู้ดูแลผู้ป่วย เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านร่างกายและจิตใจ
3. การพัฒนาเครือข่ายของผู้ดูแลผู้ป่วยสูงอายุ เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านความสัมพันธ์ทางสังคม

วัตถุประสงค์

1. ส่งเสริมให้ผู้ดูแลผู้ป่วยสูงอายุที่มารับบริการที่กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข ที่เข้าร่วมโครงการ มีความรู้และทักษะในการดูแลผู้ป่วยสูงอายุได้อย่างถูกต้อง ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของผู้เข้าร่วมโครงการ ภายในปี พ.ศ.2554
2. ส่งเสริมให้ผู้ดูแลผู้ป่วยสูงอายุที่มารับบริการที่กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข ที่เข้าร่วมโครงการมีสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจดีขึ้น ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของผู้เข้าร่วมโครงการ ภายในปี พ.ศ.2554
3. ส่งเสริมให้ผู้ดูแลผู้ป่วยสูงอายุที่มารับบริการที่กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข ที่เข้าร่วมโครงการ มีเครือข่ายผู้ดูแลผู้ป่วยสูงอายุ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของผู้เข้าร่วมโครงการ ภายในปี พ.ศ.2554

กิจกรรมโครงการ

เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว ได้จัดให้มีกิจกรรมโครงการทั้งหมด 6 โครงการ ประกอบด้วย

1. โครงการการตลาดทางสังคม
2. โครงการการพัฒนาเครือข่ายสังคมผู้ดูแลผู้ป่วย
3. โครงการการออกกำลังกายแบบโยคะเพื่อสุขภาพ
4. โครงการการฝึกสมาธิบำบัดเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิต
5. โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ
6. โครงการการพึ่งเทศน์ พึ่งธรรม

ระยะเวลาดำเนินโครงการ

ระยะเวลารวม 1 ปี ตั้งแต่เดือนมกราคมถึงธันวาคม ในปี พ.ศ.2554

งบประมาณ

จำนวน 3,410,000 บาท (ดูรายละเอียดงบประมาณ ในภาคผนวก ข)

โอกาสและความเสี่ยง

โอกาสที่จะดำเนินโครงการให้สำเร็จได้ เนื่องจากการให้ความร่วมมือของเจ้าหน้าที่ในกรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยฯ และการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบโครงการ ประกอบไปด้วย กลุ่มงานส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย ฝ่ายวิเทศสัมพันธ์ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและข่าวสาร สำนักการแพทย์ทางเลือก และเจ้าหน้าที่ภายในกรมฯ เป็นคณะทำงานโครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้ดูแลผู้ป่วยสูงอายุที่มารับบริการที่กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยฯ

ความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้น ซึ่งอาจเป็นอุปสรรคของการดำเนินโครงการนี้ อาจมีบ้างถ้ามีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารของกรมฯ และงบประมาณสนับสนุนตามกระแสนโยบายของรัฐบาล แต่งบประมาณของโครงการนี้มาจากกองทุนภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยและสมุนไพร ซึ่งอาจไม่ได้รับผลกระทบกระเทือนจากตรงนี้

การจัดการดำเนินโครงการ

การปฏิบัติการโครงการ จะมีการขออนุมัติจากอธิบดีกรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก เพื่อดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ขออนุมัติโครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้ดูแลผู้ป่วยสูงอายุที่มารับบริการที่กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยฯ
2. แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ภายในกรมฯ เป็นคณะทำงานโครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้ดูแลผู้ป่วยสูงอายุที่มารับบริการที่กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยฯ
3. ขออนุญาตใช้พื้นที่ของกรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยฯ เพื่อเป็นศูนย์กลางการปฏิบัติการโครงการต่างๆ

การติดตามและประเมินผล การดำเนินโครงการจะมีการประเมินผลโครงการดังนี้

1. การประเมินผลกระบวนการ

เป็นการประเมินเพื่อหาจุดแข็งและจุดด้อยระหว่างการดำเนินโครงการแต่ละโครงการเพื่อนำมาพัฒนาให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพ

2. การประเมินผลผลิต

เป็นการประเมินผลการดำเนินงานกิจกรรมโครงการว่าเป็นไปตามเป้าหมายของกิจกรรมโครงการที่กำหนดไว้เพียงใด มีตัวชี้วัดคือ

- ร้อยละของคู่มือการดูแลผู้ป่วยที่ได้แจกจ่ายให้กับผู้ดูแลผู้ป่วยที่มาใช้บริการที่กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยฯ
- ร้อยละของมีวีซีดีเรื่องการทำกายภาพบำบัดและเทคนิคการเคลื่อนย้ายผู้ป่วยที่ได้แจกจ่ายให้กับผู้ดูแลผู้ป่วยที่มาใช้บริการที่กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยฯ
- ร้อยละของการให้ความรู้ผ่านวิทยุกระจายเสียงคลื่นความถี่ FM 99.5 MHz เรื่อง การดูแลผู้ป่วยสูงอายุให้กับผู้สนใจทั่วไป
- ร้อยละของการให้ความรู้ผ่านเว็บไซต์ของกรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยฯ และกระทรวงสาธารณสุข เรื่องการดูแลผู้ป่วยสูงอายุให้กับผู้สนใจทั่วไป
- ร้อยละของการจัดนิทรรศการเกี่ยวกับการดูแลผู้ป่วยสูงอายุให้กับผู้ดูแลผู้ป่วยที่มาใช้บริการที่กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยฯ
- ร้อยละของจำนวนวันที่ดำเนินการศูนย์สายด่วนให้คำปรึกษาให้กับผู้ดูแลผู้ป่วยที่มาใช้บริการที่กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยฯ
- ร้อยละของจำนวนวันที่ดำเนินการให้คำปรึกษาผ่านการฝากข้อความเสียงให้กับผู้ดูแลผู้ป่วยที่มาใช้บริการที่กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยฯ
- ร้อยละของจำนวนวันที่ดำเนินการทำให้คำปรึกษาผ่านอีเมลให้กับผู้ดูแลผู้ป่วยที่มาใช้บริการที่กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยฯ
- ร้อยละของจำนวนวันที่ดำเนินการการสนทนาออนไลน์หรือแชททูลมให้กับผู้ดูแลผู้ป่วยที่มาใช้บริการที่กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยฯ
- ร้อยละของการจัดตั้งชมรมผู้ดูแลผู้ป่วยสูงอายุให้กับผู้ดูแลผู้ป่วยที่มาใช้บริการที่กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยฯ
- ร้อยละของจำนวนผู้ดูแลผู้ป่วยสูงอายุที่มาใช้บริการที่กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยฯ เข้าร่วมโครงการการออกกำลังกายแบบโยคะเพื่อสุขภาพ
- ร้อยละของจำนวนผู้ดูแลผู้ป่วยสูงอายุที่มาใช้บริการที่กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยฯ เข้าร่วมโครงการการฝึกสมาธิบำบัดเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิต
- ร้อยละของจำนวนผู้ดูแลผู้ป่วยสูงอายุที่มาใช้บริการที่กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยฯ เข้าร่วมโครงการการอบรมเชิงปฏิบัติการ
- ร้อยละของจำนวนผู้ดูแลผู้ป่วยสูงอายุที่มาใช้บริการที่กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยฯ เข้าร่วมโครงการการฟังเทศน์ ฟังธรรม

3. การประเมินผลลัพธ์

เป็นการประเมินเพื่อผลของโครงการที่เกิดขึ้นจากผลผลิตของโครงการ มีตัวชี้วัดคือ

- ความแตกต่างความรู้ก่อนและหลังการอบรมตามโครงการ ในช่วงปีพ.ศ. 2554
- ความแตกต่างของคุณภาพชีวิตทางด้านร่างกาย จิตใจ และความสัมพันธ์ทางสังคมของผู้ดูแลผู้ป่วยสูงอายุที่มาปรึกษาที่กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยฯ ดีขึ้น

คุณภาพของโครงการ

คุณภาพของโครงการนี้ คือ ศักยภาพของบุคลากรของกรมพัฒนาการแพทย์แผนไทย ที่ให้ความร่วมมือในการดำเนินโครงการ การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ และมีความพร้อมในการจัดโครงการ ผู้เข้าร่วมโครงการฯ จะทำให้โครงการสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี